

JÄMSÄ

TALOUSARVIO 2025 JA TALOUSSUUNNITELMA 2025–2028

LAADINTAOHJE

SISÄLLYSLUETTELO

1.	TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET	2
2.	VUOSITTAISTEN SITOVIA TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN, SUORITTEET JA RISKIANALYYSI	2
3.	KÄYTTÖTALOUS JA SEN TASAPAINO	3
3.1	Käyttötalouden tasapaino ja kehys	3
3.2	Henkilöstökulut	4
3.3	ICT-kulut	4
3.4	Sisäiset erät	5
3.5	Poistot	5
4.	INVESTOINNIT	5
5.	TALOUSARVION SITOVUUSTASOT	5
6.	TALOUSARVIOKIRJA	6
7.	MUU OHJEISTUS	6
7.1	Projektit ja hankkeet	6
7.2	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma	6
7.3	Taksat/maksut.....	6
7.4	Taloussuunnitelman laadinnan ja käsittelyn aikataulu vuosille 2025–2028.....	7

1. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava kuntalain edellytysten ja velvoitteiden mukaisesti. Kaikessa taloussuunnittelussa on strategian lisäksi oltava perustana toiminnan ennakointi väestömäärän, -rakenteen ja palvelutarpeen muutosten mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio (taloussuunnitelman 1. vuosi) on toimialoja ja henkilöstöä sitova.

Talousarviokirja teksteineen ja tavoitetaulukoineen laaditaan kokonaisuudessaan Opiferus -ohjelmistolla. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan

- kaupunkistrategian tavoitteiden (valtuustokauden tavoite)
- vuosittaisten sitovien toiminnallisten tavoitteiden
- käyttötalouden tasapainon
- investointien ja rahoituksen näkökulmasta.

2. VUOSITTAISTEN SITOVIER TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN, SUORITTEET JA RISKIANALYYSI

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet määritellään toimialatasolla siten, että niiden määrä on maksimissaan 10 kpl/ toimiala. Tavoitteen asettamisessa tulee kiinnittää huomiota sen mitattavuuteen ja siihen, että se kuvaa sen toiminnan kehittämistä, jolle määräraha annetaan. Kuntaliiton talousarviosuosituksen mukaan hyvä mittari on

- yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä,
- se osoittaa kehityksen suunnan,
- se on ristiriidattomasti määritelty
- sen tunnusluku on helposti tuotettavissa.

Mittarit voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia. Mittari voi olla esim. ominaisuus, tunnusluku tai toimenpide. Olennaista on, että mittarin avulla tulee ilmaista, onko tavoite toteutunut vai ei. Tavoitteen toteutumisen arviointi suoritetaan arvioilla: toteutuu täysin, toteutuu osittain ja ei toteudu.

Valtuustokauden 2021–2025 strategia on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 28.11.2022. Kaupunkistrategian tavoitteet tulee ottaa valmistelussa huomioon siinä määrin kuin se kehityksen puitteissa on mahdollista ja tavoitteet tulee linkittää yhteen tai useampaan kaupunkistrategian tavoitteeseen. Toiminnan kehittäminen suunnitelmavuosina 2026–2028 esitetään toimialatasolla omaan taulukkoonsa.

☒	Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä
☐	Hyvinvointia ja turvallisuutta
☐	Ympäristövastuuta
☒	Palveleva kaupunki
☐	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö

Lautakuntiin nähden sitovat tavoitteet päätetään käyttösuunnitelmissa. Nämä tavoitteet johdetaan talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyistä valtuustotason tavoitteista.

Suoritetaulukot esitetään talousarviokirjassa tulosaluekohtaisesti. Riskianalyysi toteutetaan toimialatasoisesti ja riskien toteumista arvioidaan 8/2025-osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

3. KÄYTTÖTALOUS JA SEN TASAPAINO

3.1 Käyttötalouden tasapaino ja kehys

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Lähtökohtana vuoden 2025 talousarvion ja suunnitelmavuosien 2025–2028 laadinnalle on tasapainoinen taloussuunnitelma, koska tilinpäätös vuodelta 2023 osoittaa 2,3 M€ alijäämää.

Toimialojen/ liikelaitosten/ taseyksiköiden talousarviokehys vuodelle 2025 on esitetty alla olevassa taulukossa:

KONSERNIPALVELUJEN TOIMIALA	EUR
Toimintatuotot	2 378 147
Toimintakulut	-14 089 987
ETELÄISEN KESKI-SUOMEN TYÖLLISYYSALUE	
Toimintatuotot	4 944 146
Toimintakulut	-4 944 146
SIVISTYSTOIMIALA	
Toimintatuotot	2 369 367
Toimintakulut	-40 971 545
ELINVOIMATOIMIALA	
Toimintatuotot	18 814 199
Toimintakulut	-19 654 954
JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS	
Liikevaihto	5 341 730
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	17 275

Toimialoille toimitetaan tarkempi toimiala/(tulosalue) -kohtainen käyttötalouden kehys talousarviolaadinnan tueksi.

JÄMSÄ, TALOUSARVION TULOSLASKELMA	TP 2023	TA 2024	SOPEUTUS- OHJELMA	KEHYS 2025	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Kaupunki ja liikelaitos, sisäiset ja ulkoiset TOIMINTATUOTOT								
MYYNITUOTOT	10 828 145	10 852 607	11 342 883	16 781 429		13 168 376	13 168 376	13 168 376
MAKSUTUOTOT	1 103 671	1 056 450	1 041 700	1 041 700		1 014 700	990 700	990 700
TUET JA AVUSTUKSET	2 717 398	2 473 524	2 193 624	2 058 269		1 343 560	1 381 960	1 381 960
MUUT TOIMINTATUOTOT	15 833 325	14 821 743	13 966 191	13 966 191		8 771 171	8 771 171	7 702 367
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	279 569	220 400	220 400	220 400		220 400	220 400	220 400
TOIMINTATUOTOT	30 482 539	29 204 324	28 544 398	33 847 589	0	24 297 807	24 312 207	23 243 403
TOIMINTAKULUT								
HENKILÖSTÖKULUT	-34 970 437	-34 182 521	-32 871 447	-36 187 274		-36 967 312	-38 071 568	-39 315 451
PALVELUJEN OSTOT	-22 191 547	-21 703 610	-21 744 069	-24 882 246		-22 137 960	-22 171 774	-22 171 774
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-6 902 036	-7 626 899	-7 638 906	-7 638 906		-7 765 998	-7 924 298	-7 924 298
AVUSTUKSET	-3 273 686	-2 996 300	-2 956 500	-5 485 074		-5 475 074	-5 470 974	-5 470 974
MUUT TOIMINTAKULUT	-8 347 001	-8 210 382	-8 298 487	-8 862 887		-6 598 899	-6 601 599	-6 601 599
TOIMINTAKULUT	-75 684 707	-74 719 712	-73 509 409	-83 056 387	0	-78 945 243	-80 240 213	-81 484 096
TOIMINTAKATE	-44 922 599	-45 294 988	-44 744 611	-48 988 398	0	-54 427 036	-55 707 606	-58 020 294
VEROTULOT	47 344 078	48 658 000	50 428 000	52 079 000		53 415 000	54 577 000	55 668 540
VALTIONOSUUEDET	7 089 278	1 719 280	581 470	3 994 558		3 994 558	3 994 558	3 994 558
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-269 885	98 000	98 000	98 000		548 000	548 000	548 000
VUOSIKATE	9 240 871	5 180 292	6 362 859	7 183 160	0	3 530 522	3 411 952	2 190 804
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-8 275 654	-7 939 500	-7 803 300	-7 803 300		-7 875 600	-7 641 100	-7 641 100
TILIKAUDEN TULOS	965 217	-2 759 208	-1 440 441	-620 140	0	-4 345 078	-4 229 148	-5 450 296
POISTOERON MUUTOS	246 611	235 700	246 600	246 600		246 600	246 600	246 600
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 211 828	-2 523 508	-1 193 841	-373 540	0	-4 098 478	-3 982 548	-5 203 696

3.2 Henkilöstökulut

Kunta-alan veto- ja pitovoiman lisäämiseksi vuosille 2023–2027 on voimassa palkkaohjelma, joka on kokonaisvaikutukseltaan yhteensä 5,1 prosenttia yli yleisen linjan (2025: 0,8 % - 2026: 0,8 % - 2027: 1,2 %). Kehyslaskelmassa palkankorotusten kustannusvaikutus on laskettu seuraavasti:

- 2025 3,6 %
- 2026 3,6 %
- 2027 3,7 %
- 2028 3,0 %

Henkilöstöosasto toimittaa henkilötasoiset palkkalistaukset kahden prosentin korotuksilla korotettuina elokuussa. Rehtorit päivittävät pelu-listat 19.8. mennessä. Näiden pohjalta toimialat tallentavat henkilöstökulut järjestelmään.

Henkilösivukulut lasketetaan talouspalveluiden toimesta Pro Economicassa keskitetysti aika ajoin/ pyydettyäessä. Kaikkien toiminnassa olevien vakituisten vakanssien palkat varataan talousarviossa vakituisten palkkojen talousarviotilille, vaikka virkaa/toimea hoitaisikin sijainen. Kevan tasausmaksut syötetään erikseen keskitetysti talouspalveluissa palkkasummien suhteessa.

3.3 ICT-kulut

ICT-hankinnat ja tietojärjestelmäprojektit toteutetaan pääsääntöisesti aina keskitetysti tietohallinnon kanssa yhteistyössä. Tietohallinto laskuttaa palvelin- ja tietoliikennekustannukset työasemamäärien suhteessa. Dedikoidut ratkaisut tietohallinto laskuttaa käyttö-/aiheuttamisperiaatteen mukaan niiltä yksiköiltä, joihin käyttö kohdistuu.

3.4 Sisäiset erät

Sisäisten erien tulee täsmätä koko kaupungin tuloslaskelmassa (tulot-menot=0). Sisäistä myyntiä on enää vain sisäiset vuokrat ja sisäiset ict-palvelut. Ko. palvelujen myyjät tallentavat suoraan järjestelmään näiden sisäisten palvelujen tulot ja menot 9.8.2024 mennessä. Sisäisiä katteita ei saa syntyä lukuun ottamatta varastotoimintaa.

Tilapalvelu perii sisäiset vuokrat eri yksiköiltä. Normaalia vuosikorjausta suuremmat korjaukset sovitaan tilapalvelupäällikön kanssa. Tilapalvelu laskuttaa ne vuokrina yksiköiltä. Tilapalvelu on yhteydessä toimintayksiköihin vuosikorjaustarpeista ja mahdollisesti toteutettavista erillismuutoksista vuodelle 2025.

3.5 Poistot

Taluspalvelut päivittää olemassa olevan käyttöomaisuuden poistot talousarvioon ja arvioi uusien investointien poistot.

4. INVESTOINNIT

Vuosikatteen tulee pitkällä aikavälillä kattaa pysyväluonteinen investointitoiminta, kun taas kertaluontoisempiin investointeihin (esim. talonrakennus) voidaan käyttää lainarahoitusta. Lainarahoitusta voidaan käyttää varsinkin, jos panostuksia vastaan on odotettavissa vastaavia toimintatuottoja tai lisääntyviä verotuloja. Tällöin voidaan käyttää termiä elinvoimainvestointi.

Käyttöomaisuushyödykkeiden alaraja on 10 000 euroa (alv 0 %). Kone- ja kalustohankinnat tulee yksilöidä eikä "könttävarauksia" voi esittää. Investointiosaan tulevat ohjelmisto- ja palvelinhankinnat ilmoitetaan keskitetysti tietohallintopäällikölle.

Investointisuunnitelma tehdään neljäksi vuodeksi ajalle 2025–2028. Investoinnista ja sen vaikutuksista laaditaan aina selvitys, jossa esitetään hankkeen kustannusarvio, käyttötalouden kustannuspaikka poistojen kohdentamiseksi, arvioitu vaikutus käyttötalouteen ja perustelu (lomake). Investoinnit mitoitetaan väestömäärän, käyttäjäryhmän yms. ennusteiden pohjalta optimaaliseksi. Palvelujen tuottamisen tehokkuutta ja toiminnallisuutta palvelevat investoinnit ovat etusijalla. Hanke voidaan sitoa talousarviossa rahoittajan päätökseen, jolloin toteuttamisaikataulu on sidoksissa ko. viranomaisen päätökseen.

Investointilomakkeet täytetään 13.10.2024 mennessä toimialakohtaisiin kansioihin, joista taluspalvelut kerää yhteenvedon. Yhteenvedo päivitetään Teams-kansioon *Koko kaupungin talous – TA2025 – Investoinnit*.

5. TALOUSARVION SITOVUUSTASOT

Valtuustoon nähden sitovuustasoina ovat käyttötaloudessa toimialan toimintatuotot ja toimintakulut sekä investointiosassa hankeryhmäkohtaiset nettosummat. Liikelaitosta sitovia eriä ovat korvaus perus- ja lainapääomasta, mahdollinen toiminta-avustus liikelaitokselle, peruspääoma- tai lainasijoitus liikelaitokseen, lainapääoman palautus, nettotulos ja investointien kokonaismenot.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankeryhmäjaolla. Investointiosa on tällä jaottelutasolla valtuustoon nähden sitova mahdollisine erillisperusteluineen. Liikelaitosten osalta valtuustoon nähden sitovia ovat kokonaisinvestointien määrä ja erikseen päätetyt ja nimetyt kohteet.

6. TALOUSARVIOKIRJA

Talousarviokirja muodostuu Opiferus-ohjelmassa, jonne toimialat tallentavat tekstit, tavoitteet ja suoritteet. Talousarvioluvut (eurot) syötetään Pro Economica -ohjelmaan, josta ne siirtyvät Opiferuksen taulukoihin. Suunnitelmavuosien eurot kopioidaan (korotus/ supistus harkitaan) keskitetysti talouspalveluissa tiliryhmittäin Pro Economicaan.

Talousarvion käyttötalousosa esitetään toimialoittain tulosaluekohtaisesti. Toimialat valmistelevat talousarviokirjaan talousarviotekstin tulosaluekohtaisesti. Talousarvioon tulevien tekstien tulee olla hyvää kirjakieltä, teksteissä käytetään vain virallisia lyhenteitä. Talousarvioteksteihin upotettuja lukuja, jotka saattavat myöhemmissä tarkasteluissa vielä muuttua (esim. euroja, prosentteja, tunnuslukuja), tulee päivittää vastaamaan tuoreita lukutaulukoita.

Toimialan organisaatiossa ja toiminnassa vertailuvuosien aikana tapahtuneet ja suunnitteluvuosien aikana tapahtuvat muutokset on mainittava selvästi selostustekstin alussa. Toimialoilla ja tulosalueilla ilmoitetaan vertailutietoina talousarviokirjassa: TP 2023, TA 2024 (sis. Ita), TS 2026, TS 2027 ja TS 2028. Mikäli tiedot eivät ole vertailukelpoisia, tekstiin lisätään lyhyt selvitys eroista. Tunnuslukujen laskemisessa käytettävän asukasluvun päivitysajankohta on 25.6.2024.

7. MUU OHJEISTUS

7.1 Projektit ja hankkeet

Hankkeita aloitettaessa niiden kirjanpito ja siihen liittyvät velvoitteet on järjestettävä yhteistyössä talouspalvelujen kanssa (sisäisen laskennan tunniste TU03). Merkittäviä taloudellisia panostuksia vaativiin hankkeisiin osallistumisesta on neuvoteltava konsernipalvelujohtajan kanssa jo ennen kaupungin toimielimien päätöksentekoa. Omarahoitusosuus kaupungin hallinnoimiin hankkeisiin varataan arvion mukaan. Mikäli hanke aloitetaan kesken talousarviovuoden, on tehtävä talousarvion muutos ja päätös käyttösuunnitelman muutoksesta, jos sitovuustasot ylittyvät.

7.2 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma laaditaan talousarvion kanssa samanaikaisesti henkilöstöpalvelujen ohjeiden mukaisesti.

7.3 Taksat/maksut

Taksoja ja maksujen rakennetta on tarkistettava kustannustasoa vastaavaksi. Tavoitteena on saada vähintään omakustannushinta lainsäädännön sen salliessa. Jokaisen tulosalueen on huolehdittava oman talousyksikkönsä sopimuksien ja hinnoitteluperusteiden ajantasaisuudesta.

7.4 Taloussuunnitelman laadinnan ja käsittelyn aikataulu vuosille 2025–2028

Vuoden 2025 talousarvion laadinta käynnistetään kaupunginhallituksen 17.6.2024 antamilla laadintaohjeilla. Valtuustoseminaari on pidetty 7.6.2024.

2.5.-17.5.2024	Toimialakohtaiset kehysneuvottelut
7.6.2024	Valtuustoseminaari
17.6.2024	Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeet ja talouden kehyksen
20.6.2024	Talouden sopeuttamisen kysely valtuutetuille
12.8.2024	Kaupunginhallitus käsittelee kyselyn tulosta
9.9.2024	Talousarvion laadinnan tilanne kaupunginhallituksessa
16.9.2024	Kaupunginvaltuusto (valtuustosopimus talouden tasapainottamisesta)
7.10.2024	Talousarvion laadinnan tilanne kaupunginhallituksessa
21.10.2024	Talousluvut järjestelmässä
vko 44	Lautakuntakäsittelyt
4.11.2024	Talousarvion käsittely kaupunginhallituksessa
11.11.2024	Kaupunginvaltuusto (veroprosentit)
2.12.2024	Talousarvion käsittely kaupunginhallituksessa
9.12.2024	Kaupunginvaltuusto (talousarvio)
16.12.2024	Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion täytäntöönpano-ohjeet
31.1.2025	Kaupunginhallitus ja lautakunnat ovat hyväksyneet käyttösuunnitelmat vuodelle 2025